

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Β' ΦΑΣΗ

Ε_3.Ιλ3Α(ε)

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 4 Μαΐου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ****ΘΕΜΑ Α1**

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

- α. «ροπαλοφόροι»
- β. «Ορεινοί»
- γ. «Ανόρθωση»

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ Α2**

Να γράψετε στο τετράδιό σας τα γράμματα της **Στήλης Α** (πρόσωπα) αντιστοιχίζοντάς τα με τους αριθμούς της **Στήλης Β** (γεγονότα) (δύο αριθμοί της **Στήλης Β** περισσεύουν).

	Στήλη Α: Πρόσωπα		Στήλη Β: Γεγονότα
α.	Σκουζές	1.	Μεταρρυθμίσεις διοικητικού χαρακτήρα μέχρι το 1909
β.	Ιωάννης Μεταξάς	2.	Αρχηγός Λαϊκού Κόμματος
γ.	Γεώργιος Θεοτόκης	3.	Κάλεσε το λαό σε καθολική συμπαράσταση προς τους επαναστάτες του Θέρισου.
δ.	Αλέξανδρος Παπαναστασίου	4.	Προέβη σε σκληρές δηλώσεις εναντίον του Βενιζέλου και των συνεργατών του (12 Μαρτίου 1905)
ε.	Ιωάννης Σφακιανάκης	5.	Επιβολή δικτατορίας (4ης Αυγούστου 1936)
		6.	Αιτήματα των αντιπολιτευτικών ομίλων
		7.	Συμμετοχή στη διεύρυνση του κεφαλαίου της Εθνικής Τράπεζας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

- α) Να καταγράψετε το περιεχόμενο του Συντάγματος του 1864 όπως αυτό προέκυψε από την Εθνοσυνέλευση του 1862-1864. (μονάδες 7)
- β) Ποιες αδυναμίες παρουσίασε το πρώτο Κρητικό Σύνταγμα παρότι χρησιμοποίησε ως πρότυπο για το σχηματισμό του το φιλελεύθερο ελληνικό Σύνταγμα του 1864; (μονάδες 7)

Μονάδες 14**ΘΕΜΑ Β2**

Να αναφερθείτε στο έργο της κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, υγείας και παιδείας:

- α) επί αρμοστείας του Πρίγκιπα Γεωργίου (μονάδες 7)
- β) επί αρμοστείας του Αλέξανδρου Ζαΐμη (μονάδες 4)

Μονάδες 11**ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ****ΘΕΜΑ Γ1**

Με βάση τα παραθέματα και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

- α) στα παράπονα των μικρασιατών προσφύγων για τον τρόπο αντιμετώπισής τους από το ελληνικό κράτος και τους γηγενείς και (μονάδες 13)
- β) στους τομείς στους οποίους εκφράστηκε η διάσταση προσφύγων και γηγενών. (μονάδες 12)

Μονάδες 25**ΚΕΙΜΕΝΟ Α****«Συγκρούσεις γηγενών και προσφύγων στην Αναβύσσο (Αττική)»**

[...] Η δεύτερη περίπτωση [σ.σ.: ντόπιων και προσφύγων] αφορά την υπόθεση της παραχώρησης από το δημόσιο στους πρόσφυγες, τμήματος της περιοχής Βόντα (Βόντα ονομάζεται το κεντρικό και πιο εύφορο τμήμα του κάμπου της Αναβύσσου).

Όλοι ανεξαιρέτως οι πληροφορητές μου, όταν τους έκανα την ερώτηση, ποιες ήταν οι σχέσεις τους με τους ντόπιους, η πρώτη τους κουβέντα ήταν η Βόντα και οι απειλές και οι φασαρίες των ντόπιων για να την πάρουν. [...]

Η ιστορία έχει ως εξής. Η κυβέρνηση το 1920 νοίκιασε για τρία χρόνια την έκταση της περιοχής του κάμπου της Αναβύσσου στους καλλιεργητές των Καλυβίων. Όμως τα γεγονότα την πρόλαβαν. Η μικρασιατική καταστροφή και ο ερχομός των προσφύγων καθιστά ζωτικής σημασίας την άμεση αποκατάστασή τους. Απαλλοτριώνεται όλη η ευρύτερη περιοχή της Αναβύσσου ακόμη και οι ιδιωτικές εκτάσεις και αποφασίζεται να παραχωρηθεί στους πρόσφυγες. Το πρόβλημα ήταν ότι όλη η υπόλοιπη περιοχή ήταν άγονη και μόνο το κομμάτι που είχαν υποσχεθεί στους ντόπιους ήταν γόνιμο και θα μπορούσε να προσφέρει στοιχειωδώς τροφή στους πρόσφυγες. Αποφάσισε λοιπόν το κράτος τη λύση του Σολομώντα. Από τα 2.300

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Ιλ3Α(ε)**

στρέμματα κάμπου έδωσε τα 867 στρέμματα στους 300 πρόσφυγες και τα υπόλοιπα 1.433 στρέμματα στους 149 Καλυβιώτες. [...] Τότε ξέσπασε η οργή των ντόπιων, με απειλές και τρομοκρατία που με την παραμικρή αφορμή έφτανε και σε χειροδικίες. Μέρα νύχτα οι Καλυβιώτες φύτευαν αμπέλια στον κάμπο για να κατοχυρώσουν όλη τη γη στο μερίδιο τους. Ευτυχώς για τους πρόσφυγες δεν τα κατάφεραν, όμως η οργή έκανε χρόνια να καταλαγιάσει.

[Δαλάκογλου Θ, «Πρόσφυγες στην Ανάβυσσο, ο πρώτος καιρός, οι σχέσεις με τους ντόπιους», Η' Επιστημονική Συνάντηση Νοτιανατολικής Αττικής, Κερατέα 1997]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Η μαζική άφιξη μεγάλου αριθμού προσφύγων και ανταλλαξίμων στην Ελλάδα δημιούργησε στερεότυπα, τα οποία δεν αμβλύθηκαν παρά μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Με πρόσχημα τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητές τους, αμφισβητήθηκε η ελληνικότητα των προσφύγων. Γράφει χαρακτηριστικά ο Γ. Σεφέρης: «Για τους ανθρώπους του Κωνσταντίνου, εμείς που ερχόμασταν από το σκλαβωμένο Έθνος, που είχαμε ανατραφεί μόνο με μια μεγάλη λαχτάρα, την Ελλάδα, ήμασταν οι Τουρκόσποροι», οι οποίοι θεωρήθηκαν, επίσης, υπεύθυνοι για ηθική διάβρωση με τα τραγούδια τους (αμανέδες, ρεμπέτικα) και την «ελευθεριότητα» των γυναικών τους. Ο όρος «πρόσφυγας» διατήρησε για πολλά χρόνια υποτιμητική σημασία.

Η πολιτική ήταν το πεδίο στο οποίο συστηματικότερα και μαζικότερα εκδηλώθηκαν οι αντιθέσεις μεταξύ γηγενών και προσφύγων [...]. Οι πρόσφυγες αντιμετώπισαν γραφειοκρατικά εμπόδια και δεν έτυχαν καμιάς κρατικής μέριμνας από τις κωνσταντινικές κυβερνήσεις ως το 1917. Μάλιστα, τον Νοέμβριο του 1916, πολλοί πρόσφυγες υπέστησαν διώξεις ως βενιζελικοί και «κατάσκοποι των Αγγλογάλλων» [...].

Η αντιβενιζελική παράταξη θεώρησε την εγκατάσταση 276.000 προσφύγων στην Αττική και ως προσπάθεια των βενιζελικών να ελέγξουν πολιτικά την πρωτεύουσα.

[Νίκος Ανδριώτης Βενιζελισμός και πρόσφυγες στο: Στα χρόνια του Βενιζέλου..., ΕΙΕΜ «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ Χανιά - Αθήνα 2010 σελ 121-125]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ**Οι πρόσφυγες δεν έχουν καμιάν θέσιν
εις τους συνδυασμούς του Λαϊκού κόμματος¹**

Με έκπληξίν μας είδομεν εις τα χθεσινά φύλλα ότι το Λαϊκόν κόμμα θα περιλάβη τρεις πρόσφυγας πολιτευομένους εις τον συνδυασμόν Αθηνών. Διατί θα τους περιλάβη; Επί τη βάσει ποίας ηθικής και επί τη βάσει ποίας σκοπιμότητος; [...] Αλλά είνε Έλληνες και όμαιμοι και αδελφοί. Ας είνε και αδελφοί και εξάδελφοι. Όταν αποκτήσουν

συνείδησιν πολιτικήν και θέλησιν πολιτών ελευθέρων –πράγμα το οποίον δεν θα συμβή ποτέ– τότε θα δικαιούνται να θεωρούνται μεταξύ ημών, όχι μόνον ως εκλογείς αλλά και ως εκλέξιμοι. Επί του παρόντος, οι πρόσφυγες δεν έχουν καμμίαν θέσιν εις τους συνδυασμούς του Λαϊκού κόμματος – του κόμματος του Δημητρίου Γούναρη, διότι το κόμμα του Δημητρίου Γούναρη, παρουσιασθέν δις και τρις προ των συνοικισμών, προεπηλακίσθη και περιεφρονήθη. Οι πρόσφυγες θέσιν έχουν εις τους βενιζελικούς συνδυασμούς, εις τους οποίους ψηφίζονται και τους οποίους ψηφίζουν, πράττοντες άριστα.

[«Το Λαϊκόν και οι πρόσφυγες», Εφ. Καθημερινή², 19 Ιουλίου 1928]

¹ «Λαϊκό κόμμα» = αντιβενιζελικό κόμμα με αρχηγό τον Δημήτριο Γούναρη

² «Καθημερινή» = ανήκει στον αντιβενιζελικό Τύπο

ΘΕΜΑ Δ1

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τον Πίνακα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να παρουσιάσετε:

- α)** τους παράγοντες που εμπόδισαν την εκβιομηχάνιση της Ελλάδας κατά τον 19^ο αιώνα. (μονάδες 8)
- β)** τους τομείς στους οποίους παρατηρήθηκε ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα (μονάδες 9)
- γ)** τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάπτυξης της περιόδου (1875-1911) στον τομέα της βιομηχανίας. (μονάδες 8)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

«Την οικονομική και κοινωνική ιστορία της Ελλάδας τη σημάδεψε το γεγονός ότι δεν αναπτύχθηκε βαριά βιομηχανία και ότι κανείς από τους επαγγελματικούς κλάδους που αναφέραμε δεν μπόρεσε να γίνει ηγετικός παράγοντας της εκβιομηχάνισης. Ένας από τους σημαντικότερους λόγους ήταν η έλλειψη κάρβουνου. Επίσης, με εξαίρεση την ακτοπλοΐα, δεν υπήρχε σύγχρονο δίκτυο δρόμων και συγκοινωνιών στην ενδοχώρα, έλειπαν τα κεφάλαια, η εσωτερική αγορά ήταν πολύ μικρή, πολλές πόλεις ήταν επαρχιακές πόλεις με αγροτικό χαρακτήρα. Τους αλλοδαπούς επενδυτές ίσως τους απέτρεπε και η ληστεία, η κακοδιοίκηση, το ασαφές ιδιοκτησιακό καθεστώς της γης και ο διαφαινόμενος - από το 1850 – κίνδυνος πολέμου. Η ίδρυση βιομηχανικών μονάδων απέμεινε υπόθεση μεμονωμένων ατόμων, τα οποία αποτόλμησαν το ρίσκο ή κερδοσκοπούσαν. Μέχρι τον 20^ο αιώνα δεν υπήρξε κάποια ώθηση για εκβιομηχάνιση».

[«Τα πολιτικά κόμματα της Ελλάδας 1821-1936, τόμ. Α΄,σελ. 294»]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Μεταξύ 1875 και 1889 παρατηρείται μια αύξηση από 95 σε 145 εργοστάσια. Αλλά από τις 50 νέες μονάδες, οι 44 ήταν αλευρόμυλοι και οι 4 ελαιοτριβεία. Επιπλέον, οι περισσότερες εξυπηρετούσαν τη σιτοπαραγωγή της Θεσσαλίας και της Άρτας και πολλές «προσαρτήθηκαν» στην Ελλάδα, μαζί με τις επαρχίες αυτές, το 1881. Επομένως, η αύξηση δε δείχνει εκβιομηχάνιση: απλώς κατοπτρίζει την εδαφική επέκταση της χώρας και την αντίστοιχη αύξηση του πληθυσμού.

Παρατίθεται ενδεικτικός πίνακας της εξέλιξης της βιομηχανίας μέχρι το 1890.

Έτη	Εργοστάσια	Ατμοκίνητα Εργοστάσια	Ισχύς
1867	168	22	291 cv(ατμόϊπποι)
1874	199	95	1.967 cv(ατμόϊπποι)
1889	145		5.588 cv(ατμόϊπποι)

[Γ. Δερτιλής, Κοινωνικός Μετασχηματισμός και Στρατιωτική Επέμβαση, σελ. 89-90 . Ο πίνακας από την Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας του Ν. Σβορώνου.]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

«Οι φιλελεύθερες μεταρρυθμίσεις, που πέτυχε η Επανάσταση του 1862 και η κάποια σχετική σταθερότητα της πολιτικής ζωής, κυρίως απ' το 1875, έδωσαν νέα ώθηση στην οικονομική άνοδο, που σημειώθηκε, την προηγούμενη περίοδο. [...] Αυτό όμως που χαρακτηρίζει ουσιαστικά την ελληνική οικονομία της εποχής εκείνης είναι η εισροή στη χώρα ελληνικών και ξένων κεφαλαίων κι η συνακόλουθη εμφάνιση της βιομηχανίας καθώς κι η ανάπτυξη της πίστης και των Τραπεζών. Ο αυξανόμενος συνεχώς εθνικισμός στις βαλκανικές χώρες, οι δυσχέρειες στην Τουρκία, η εθνικιστική κίνηση των «Νεοτούρκων» υποχρεώνουν τους Έλληνες καπιταλιστές, που είναι εγκαταστημένοι σ' αυτές τις χώρες, να μεταφέρουν τα κεφάλαιά τους στην Ελλάδα και να τα επενδύσουν σε βιομηχανικές και τραπεζιτικές επιχειρήσεις, που τους αφήνουν μεγάλο και σίγουρο κέρδος, εξαιτίας της έλλειψης κεφαλαίων στην Ελλάδα και του πολύ υψηλού ποσοστού τόκου (30 ως 40%). Ως τις αρχές του Κ' αι. ο ρυθμός ανάπτυξης της βιομηχανίας μένει πολύ αργός. Το 1875 τα λίγα υφαντουργικά εργοστάσια ή εργοστάσια τροφίμων δεν ξεπερνούν τα όρια της απλής βιοτεχνίας. Οι πρώτες προσπάθειες για πραγματική βιομηχανία αρχίζουν με την ίδρυση μερικών εταιρειών, κατά πλειοψηφία ξένων, προς εκμετάλλευση των ορυχείων (Λαύριο), οι οποίες πολλαπλασιάζονται απ' το 1904.

[Ν. Γ. Σβορώνου, Επισκόπηση της νεοελληνικής Ιστορίας, σ. 101]